

Pożyczać, czy nie pożyczać?

Scenariusz lekcji on-line z języka polskiego

Typ szkoły: szkoła podstawowa

Temat : Pożyczać, czy nie pożyczać?

Klasa: 6

Przewidywany czas zajęć: 45 min.

Cele lekcji

Cele ogólne:

Uczeń:

1. odróżnia zapożyczenia od wyrazów rodzimych,
2. stara się zastępować niepotrzebne zapożyczenia wyrazami rodzimymi.

Cele szczegółowe:

1. uczeń będzie wiedział, w jaki sposób obce wyrazy trafiają do naszego języka,
2. z jakich języków zostały zapożyczone,
3. wie z jakiego słownika skorzystać w przypadku takich wyrazów,
4. przekona się czy warto sięgać po obce wyrazy.

Metody nauczania:

1. podająca,
2. praktycznego działania.

Forma pracy: indywidualna.

Środki dydaktyczne:

1. komputer z dostępem do Internetu,
2. publikacje online

Przebieg zajęć:

Część wprowadzająca (10 min.)

Nauczyciel prezentuje krótkie wprowadzenie na temat zapożyczeń w języku polskim.

Kiedyś, posługiwanie się językiem polskim z naleciałościami francuskimi lub włoskimi było wyrazem obycia w świecie i wykształcenia. Dziś coraz częściej zastanawiamy się,

czy tzw. „korpomowa” i inne „potworki” językowe to jeszcze zapożyczenia, czy już degradacja naszej mowy?

Prawdą jest, że Polacy przyjmują do swojego języka obce wyrazy, które wypierają wyrazy rodzime, i jest to zjawisko negatywne. Ale też w wielu wypadkach wyrazy pochodzenia obcego zyskują nowe znaczenie, i dlatego nie da się ich zastąpić wyrazami swojskimi. A do tego usuwanie szeroko rozpowszechnionych zapożyczeń prowadziłyby do znacznego zubożenia języka.

Nawet takie wyrazy jak „zupa”, „sos”, „bigos”, „kluska”, „sznyceł”, „dżem”, „bulion”, „tort”, „kawa” są zapożyczeniami, choć traktujemy je jako nasze rodzime.

Część główna (25 min.)

Nauczyciel wskazuje przykłady wyrazów zapożyczonych z różnych języków np.: łacińskiego, niemieckiego, rosyjskiego, włoskiego i francuskiego.

W słowniku języka polskiego możemy znaleźć około 140 tys. haseł. Nie są to jednak wszystkie słowa występujące w języku polskim. Wiele z nich pochodzi z innych języków.

Czy wiecie, że np.:

diabeł, ołtarz, cmentarz – pochodzą z języka łacińskiego;

komputer, sport, mecz, lajk, weekend – wniósł do polszczyzny język angielski;

weksel, durszlak, szlauch – język niemiecki;

szofer, fryzjer, taboret – to słowa pochodzące z Francji;

pałac, por, seler, szparagi, – pochodzą z języka włoskiego;

hejnał, orszak, giermek, juhas – to zapożyczenia z węgierskiego;

czort, nieudacznik, zagwozdka – to zwroty wywodzące się z języka rosyjskiego;

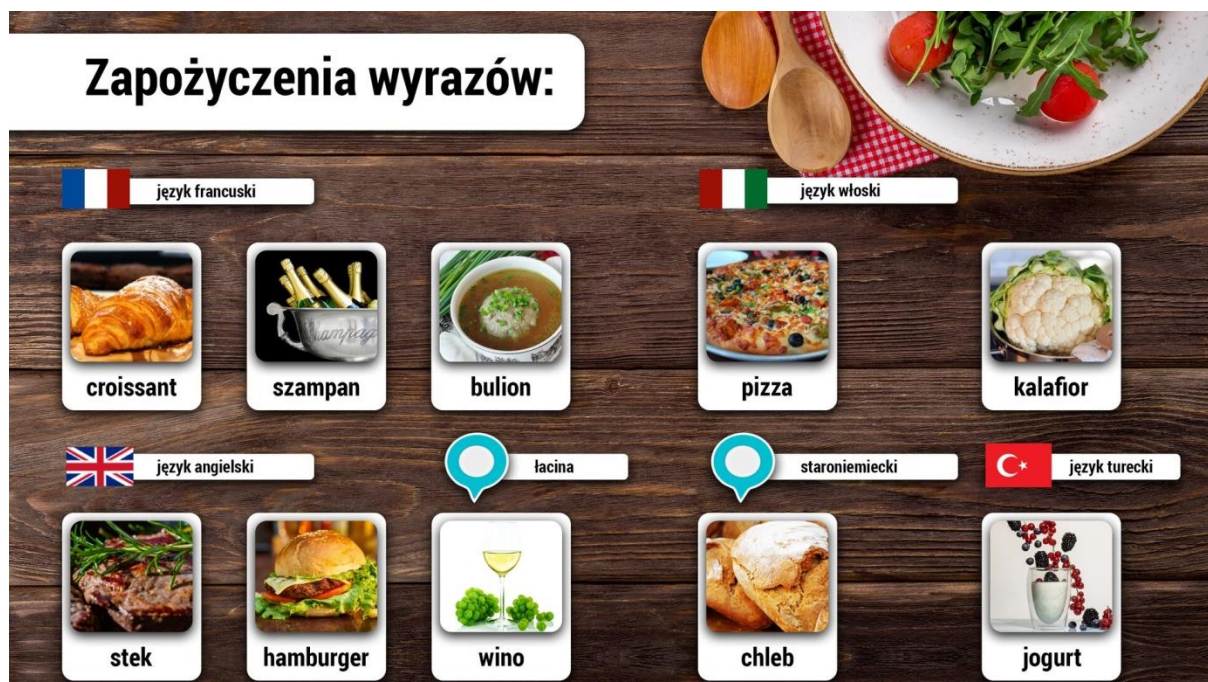
masarz, władać, brama, hańba – język czeski;

czajnik, torba, bohater, chałwa i tapczan – pochodzą z języka tureckiego?

Zapożyczeniami są również słowa, a właściwie nazwy warzyw całkowicie kojarzone przez Polaków z naszym państwem, czyli: cebula, ziemniak, kartofel, burak.

Przyjrzyjcie się teraz ilustracji, przepiszcie do zeszytu zapożyczenia wraz z zaznaczeniem języka, z którego pochodzą.

Np. croissant - język francuski

Nauczyciel prosi o odsłuchanie audiobooka, wykonanie poleceń z e-podręcznika i przepisanie ich do zeszytu.

Wysłuchajcie teraz uważnie audiobooka na temat zapożyczeń. Audiobook znajdziecie pod linkiem:

<https://epodreczniki.pl/a/zapozyczenia/Ds2D85O5p>

Następnie, w zeszycie wykonajcie ćwiczenie 2 oraz 4 z e-podręcznika.

Nasz język cały czas ewoluuje, zmienia się, jednak czy na pewno jest to dobre zjawisko? Na ten temat każdy ma własną opinię.

Lubimy obco brzmiące słowa, ale czy powinniśmy ich używać? Posłuchajcie jeszcze Profesora Jerzego Bralczyka, który wyjaśnia, czy możemy googlać i lajkować 😊

<https://www.youtube.com/watch?v=SDmwR6DrHG4>

Nauczyciel wskazuje uczniom źródła z których mogą korzystać przy sprawdzaniu z jakiego języka poszczególne wyrazy są zapożyczone.

A gdzie szukamy takich wyrazów i ich wyjaśnienia?

Oto kilka słowników w których sprawdzimy: znaczenie wyrazu; pochodzenie wyrazu; pisownię wyrazu. Sprawdzimy czy słowo jest wyrazem obcym, czy przyswojonym.

Część podsumowująca (10 min.)

Polecenia dla ucznia:

Sprawdź się:

https://polskatimes.pl/quiz/pytanie/1,5276,skad_pochodzi_firanka_sprawdz_co_wiesz_o_zapozyczeniach_jezykowych_quiz,n,q,t.html

Odpowiedz, z jakich języków przywędrowały do nas słowa: chuligan, katechizm, kumpel, pacjent?

Na koniec zastanów się nad pytaniem, czy warto pożyczać obce zwroty. Uzasadnij krótko w zeszycie swoje zdanie.

A na koniec podaję linki do internetowych słowników. Na pewno nie raz będziecie do nich zaglądać 😊:

Słownik ortograficzny: <http://so.pwn.pl/>

Słownik języka polskiego: <http://sjp.pwn.pl/>

<http://www.sjp.pl/> – Słownik ortograficzny, języka polskiego, wyrazów obcych i słownik do gier w jednym.

<http://filolozka.brood.pl/> - bardzo ciekawie prowadzony blog z humorem i rzetelnie.

Źródła:

<https://epodreczniki.pl/a/zapozyczenia/Ds2D85O5p>

<https://e-polish.eu/blog/zapozyczenia-w-jezyku-polskim/>

<https://www.youtube.com/watch?v=SDmwR6DrHG4>

https://polskatimes.pl/quiz/pytanie/1,5276,skad_pochodzi_firanka_sprawdz_co_wiesz_o_zapozyczeniach_jezykowych_quiz,n,q,t.html

<http://sjp.pwn.pl/>

[ttp://so.pwn.pl/](http://so.pwn.pl/)

<http://www.sjp.pl/>

<http://filolozka.brood.pl/>

Link do strony, z której pochodzi grafika użyta w scenariuszu:

<https://epodreczniki.pl/a/zapozyczenia/Ds2D85O5p>

Dostęp do wykorzystanych materiałów online przeglądany: [Przełądany: 26.08.2020]

Opracowała: Iwona Grabarczyk